

Tanatagogika

Silvo Šinkovec

Pediček je v Pedagogiki danes (1992: 297–304) poleg izraza pedagogika (vodenje otrok) in andragogika (vodenje odraslih) uvedel tudi izraze hebegogika (vodenje mladostnikov), gerontagogika (vodenje ostarelih) in tanatagogika, »vodenje človeka v in skozi bivanjsko ugašanje«. Gre za spremljanje človeka skozi »različne življenjske, delovne in vitalne poraze, življenjsko ugašanje in – smrt«.

Pedagoška veda se je posvečala predvsem otrokom in mladostnikom, šolanju, torej obdobju, ko oseba raste. Konec 20. stoletja se je razmahnila andragogika, ki je ujela ljudi sredi življenja in jih opremila z dodatnim znanjem in veščinami, da so se lahko bolje vključevali v življenje in svoje talente bolje uporabljali. Na prehodu v 21. stoletje se je prebivalstvo v zahodni družbi zelo postaralo, zato je tretje življenjsko obdobje postalo pomembno obdobje življenja in pokazala se je potreba po gerontagogiki.

Življenje pa ni samo rast in razvoj, ni samo napredovanje in zmagovanje, niso samo dosežki in stopanje na višje stopničke, ampak je tudi nazadovanje, izgubljanje, zastoj, porazi, sestopanje s stopničk. Empiristično in pozitivistično miselno obzorje, tako Pediček, je človeka pehalo v stalen razvoj, ki se je končal v storilnosti in potrošništvu. Posledica te miselnosti je ogroženost planeta zaradi izropanosti, pregretosti in onesnaženosti. Človek pa je ujet v filozofijo stalne rasti in večne mladosti ter prestrašen pred neuspehom in tabuizacijo umiranja in smrti.

Pedagogika tudi zato išče svojo izgubljeno polovico, kajti življenje ni samo rast, je tudi padanje, ni samo evolucija, je tudi involucija. Potrebujemo tudi »pedagogiko porazov in neuspehov«. Otrok se mora srečati s svojimi ovirami, zavorami in porazi, neuspehi in nezmožnostjo napredovanja.

Podobno je z mladostnikom, ki išče lasten obraz, svojo poklicno pot, partnerstvo, odhod iz družine, svojo življenjsko filozofijo, vrednostno lestvico ipd. Človek, ki se zna spopadati tudi s polom involucije življenja, lahko napreduje, osmišlja življenje, se smiselno vključuje in izključuje iz okolij. Mladostnik, ki je ta pol življenja potlačil, zanikal ali se z njim ni imel priložnosti srečati na ustrezen način, lahko zaide v brezvoljnost in obup. Galimberti bi rekel, da se v njegovo življenje prikrade grozljiv gost, nihilizem. Pediček še doda, da je v gerontološkem obdobju treba »pešajočim ljudem pokazati hvaležnost za njihovo življenje in delo s človeško toplino in iskrenostjo«. Vse to tudi zato, da bi človek spet znal svoje življenje sklepati v miru, spravljen s seboj. To je v velikem kontrastu s trendovsko medicino, ki človeku ne dovoli umreti, ko se »zdravniki nemalokrat do brezumja bore za človekovo življenje«.

Že nekaj let hodim v hišo hospica, bolnišnice, domove za ostarele, kjer srečujem ljudi v zadnjem obdobju življenja. Kot so različne njihove zgodbe in značaji, kot je bilo različno njihovo poslanstvo, tako različno se poslavljajo. Ne umira samo telo. Človek, ki se poslavlja, dela obračun življenja, sooča se s seboj, z odnosi, s prepričanji, z vero in nevero. Ljudje, ki gojijo kulturo poslavljanja, imajo veliko povedati sodobni družbi. Vesel sem, da so se nekateri odzvali in z nami delijo svoje izkušnje.

Ni rasti brez poslavljanja, ni napredovanja brez zapuščanja, ni novega obdobja, če nimamo poguma oditi, na primer iz družine. Kako odhajamo, kako se poslavljamo, kako se soočamo z izgubami, s porazi, z neuspehi, nemočjo? Kaj nam pomaga prebroditi takšne čase? Kdo nam pomaga? Na kaj se opremo? In ko se okoliščin ne da več spremeniti?

Bolnica v Kliničnem centru mi je sredi bitke z rakom rekla: »Pripravljena sem. Rada bi še živela, toda sprejemam, kar bo prišlo.« Tako mirna in predana. Ganljivo. Žena sredi štiridesetih je med svojo bitko z rakom prihajala redno k molitvi, skoraj do konca. Na njen pogrebni dan je bila cerkev polna, vzdušje v cerkvi pa velikonočno. Zadnji, ki sem ga srečal ob prestopu na drugo stran življenja, je bil Mito Trefalt. Spokojen. Vsa družina ob njem, v domači hiši. Slovo od človeka, ki ga imaš rad in ga ceniš, je vedno težko. Toda slovo je lahko tudi polno miru, hvaležnosti, ljubezni. Včasih prazničnosti. Poslavljanje je pomemben del življenja, zato se mora vzgoja posvečati tudi tem izkušnjam.